

KRONIKLER

MEVZUAT KRONİĞİ

CEZA HUKUKU

1 — Düğünlerde men'i israfat kanunundaki suçlar:

8 mayıs 1967 tarihli ve 12592 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış Anayasa Mahkemesinin 1963/156 Esas, 1966/34 Karar ve 20/9/1966 tarihli kararı ile adı geçen kanunun tümünün iptaline karar verilmiştir.

Bu kanun düğünlerde bazı merasim ve masrafları menetmekte ve aksine hareketi 50 liradan 100 liraya kadar para cezası veya bir aydan altı aya kadar hapis ile cezalandırmaktaydı. Uzun zamandır uygulanmayan bu hükümler bu suretle resmen kaldırılmış olmaktadır.

2 — Uyuşturucu maddelere ait suçlar:

12 mayıs 1967 tarihli ve 12596 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış Uyuşturucu maddelere dair 1961 Tek Sözleşmesinde Türkiyenin 27/12/1966 tarihli ve 812 sayılı kanunla katılması uygun bulunmuştur. Bu Sözleşmenin 36-39. maddelerinde suçlara, cezalara tedavi tedbirlerine ait hükümler de bulunmaktadır. Bu hükümler zaten bizim mevzuatımızda kanunlaşmış bulunduğundan üzerinde ayrıca durmuyoruz.

3 — Çalışma suçları:

29 nisan 1967 tarihli ve 12586 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış 854 sayılı ve 20.4.1967 kabul tarihli Deniz İş Kanununun 50 ilâ 53 .üncü maddelerinde bu kanunun bazı hükümlerine aykırılıklar cezalandırılmıştır. Bu fiillerin hepsi değişik miktarda ağır para cezaları ile müeyyidelenmiştir.

4 — Ateşli Silahlar ve bıçaklar hakkındaki kanuna dayanan yönetmelik:

Bu yönetmelik 19/3/1967 tarihli ve 11359 sayılı Resmî Gazetede yayınlandıktan sonra 11. maddesi iki defa değiştirilmiştir. Yönetmeliğin ilk şeklinde, bu maddede silâh taşıma ve bulundurma belgesi sahiplerine mermi verilmesinden bahsedilirken, sadece evvelce verilmiş mermileri zaruret karşısında kullandığı kanatine varılması yeterli görülmekte ve kendilerine 1 kutu (25 adet) mermi belgesi verilmekteydi. 18/1/1967 tarihli ve 12504 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış değişiklikle, silâh taşıma ve silâh bulundurma izin belgesi sahipleri arasında bir ayırım yapıldığı gibi, bunlara verilecek mermi miktarının bir yılda varacağı azamî had da gösterilmiştir. Buna göre, silâh taşıma belgesini haiz olanlara yılda 2 kutu (50 adet), bulundurma belgesi sahiplerine de zaruret karşısında kullandıkları kanaatine varıldığında 1 kutu (25 adet) mermi satın almaları için belge verilmesi kabul edilmiştir. Bu kere, 29/5/1967 tarihli ve 12607 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış yönetmelikle, bu miktarlardan ilki 8 kutuya (200 adete) çıkarılmış, ikincisi yine aynı bırakılmıştır.

CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU

5 — Hakimlerin bağımsızlığı:

13 nisan 1967 tarihli ve 12572 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış Anayasa Mahkemesinin 1963/81 Esas, 1966/40 Karar sayılı ve 3 ve 4/11/196 tarihli kararı ile 2556 sayılı hakimler kanununun değişik 79. maddesinin A bendinin ve 80. maddenin dördüncü fıkrasının iptaline karar verilmiştir.

Hakimler kanununun 79. maddesi şu şekildedir:

«Üçüncü sınıf hakimliğin 7. derecesine geçmiş olanlar hakimlik teminatını kazanırlar.

Hakimlik teminatını kazananlar bu kanunda konulmuş olan hükümler dışında:

A — Bir mahkemenin ilgası veya kadrosunun tenkisi sebeplerine müstenid olsa bile maaşlarından mahrum edilemez.

B — Muvafakatlari olmaksızın terfi suretiyle dahi olsa mevki ve memuriyetleri değiştirilemez.

C — Vekâlet emrine alınamaz.»

Anayasa mahkemesi kanununun bu hükmünü Anayasanın 133. maddesi ile karşılaştırmıştır. Adı geçen madde de şu şekildedir:

«Hakimler azlolunamaz. Kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylıklarından yoksun kılınmaz.

Meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlarla, görevini sağlık bakımından yerine getirilemeyeceği kesin olarak anlaşılanlar ve meslekte kalmalarının caiz olmadığına karar verilenler hakkında kanundaki istisnalar saklıdır.»

Anayasa Mahkemesi, Hakimler Kanununun 79. maddesinin birinci fıkrasını, A bendi bakımından Anayasaya aykırı olduğu için, bu bende hasren iptaline karar vermiş, aynı maddenin B bendini ise anayasaya aykırı bulmamıştır. C bendindeki hükmün ise Yüksek Hakimler Kurulu Kanunu ile kaldırıldığını tespit etmiştir.

Bu durumda Hakimler Kanununun 79. maddesi şu şekli almış olmaktadır: «Üçüncü sınıf hakimliğin 7. derecesine geçmiş olanlar hakimlik teminatını kazanırlar.

Hakimlik teminatını kazananlar bu kanunda konulmuş olan hükümler dışında:

Muvafakatlari olmaksızın terfi suretiyle dahi olsa mevki ve memuriyetleri değiştirilemez.»

Mahkeme ayrıca, Hakimler kanununun 79. maddesinin A bendinin iptali dolayısıyla 80. maddenin 4. fıkrasının uygulanamaz hale girdiğini kabul ederek, onu da iptal etmiştir. Adı geçen fıkrada yedinci dereceye geçmemiş hakimlerle hakim yardımcıları hakkında bir mahkemenin kaldırılması veya kadrosunun daraltılması halinde Memurin Kanununa göre işlem yapılması gerektiği belirtilmekteydi.

6 — Yüksek Hakimler Kurulu:

24 mayıs 1967 tarihli ve 12604 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış 868 sayılı ve 12/5/1967 tarihli «45 sayılı Yüksek Hakimler Ku-

rule Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bazı fıkralar eklenmesine dair Kanun» esasa taalluk etmiyen değişiklikler getirmiştir. Bu değişikliklerin bazıları sürelerle, bazıları tebliğ ve ilân usullerine, göreve başlamaya, seçimlerdeki formalitelere, v.s. ye ait bulunmaktadır.

7. Mahkemelerin madde itibariyle yetkisi :

29 nisan 1967 tarihli ve 12586 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış 854 sayılı ve 20.4.1967 kabul tarihli Deniz İş Kanununun 50 ila 53. maddelerinde sayılmış suçların sulh ceza mahkemelerinde bakılacağı belirtilmiştir. (m. 53/sondan bir önceki fıkra). Bu fıkra «Bu kanundan doğan suçlara müteallik davalar... sulh ceza mahkemelerinde görülür.» hükmünü koymuşken, 50. maddede de bazı suçların cezasına «..... sulh ceza mahkemesince hükmolunur.» denmesi, merci gösterilmiyen suçlar Asliyelik olduğuna göre, bu maddeler dışındaki suçların (m. 51 ve 52'dekilerin) Asliyelik olup olmadığı hususunda tereddüt yaratabilir. Herhalde 50. maddenin ifadesi fazla olsa gerektir.

8 — Mahkemelerin yer itibariyle yetkisi :

29 nisan 1967 tarihli ve 12586 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış 854 sayılı ve 20/4/1967 tarihli Deniz İş Kanununun 53. maddesinin son fıkrasından evvelki fıkrasında «Bu kanundan doğan suçlara müteallik davalar, geminin bağlama limanındaki sulh ceza mahkemelerinde görülür.» hükmü yer almıştır. Bu durumda, Ceza Muhakemeleri Usûlü Kanununun 8. maddesindeki hükme bir istisna konulduğu kabul edilmelidir; daha genel olan bu hükme göre, ana kaide fiilin işlendiği yer yetkili makamlarında muhakeme olunmasıdır.

9 — Acele görülmesi gereken işler :

29 nisan 1967 tarihli ve 12586 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış 854 sayılı ve 20/4/1967 tarihli Deniz İş Kanununun 53. maddesinin son fıkrasında bu kanunun kabul ettiği hükümlere aykırılıkların ceza mahkemelerinde acele işlerden sayılacağına dair hüküm konulmuştur.

10 — İdarî ceza muhakemesi:

19 nisan 1967 tarihli ve 12577 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış «Mülkiye Müfettişleri tarafından yapılacak inceleme ve soruşturmaya ilişkin yönetmelik» memurların muhakemesi hakkında birçok hükümler ihtiva etmektedir. Bu yönetmelik yine aynı sayılı gazetede yayınlanmış «İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Çalışma Yönetmeliği»nin 23 ve 28. maddesine dayanılarak yapılmıştır. Bu son yönetmeliğin ise «İçişleri Bakanlığı Merkez Kuruluş ve Görevleri hakkındaki 1624 sayılı kanunun 9 ve Mülkiye Teftiş Kurulu Tüzüğü'nün 5. maddelerine dayandığı belirtilmektedir (m. 1).

Yönetmelikte, mülkiye müfettişlerinin görevleri sırasında yahut görevlerinden dolayı suç işleyen hangi memurlar hakkında soruşturma yapacakları (m. 5), delillerin toplanması (m. 18-20), tanık dinleme (m. 21-27), bilirkişi incelemesi yaptırma (m. 28-34), Keşif yapma (m. 35), elkoyma (m. 36-38), Arama (m. 39-44), sanığı sorguya çekme (m. 50-53) hakkında hangi hükümleri uygulayacakları gösterilmiştir. Bundan başka fezleke düzenlenmesi, kamu davasına mahal görülmemesi halinde nasıl hareket edileceği hakkında da açıklamalar bulunmaktadır.

Prof. Dr. Öztekin TOSUN